

Luuk van Middelaar

Voor harde machtsvragen is Europa nog niet klaar

W e staan voorlopig niet op eigen benen en er doemen lastige keuzes op: het zijn de twee strategische lessen die Europa moest slikken bij de twee grootste sportevenementen dit jaar, de Olympische Winterspelen van februari en het WK voetbal nu. En dan gaat het niet om de sportprestaties.

Het begon met de Spelen in Beijing. Eind 2021 trok Rusland al dreigend troepen samen aan de grenzen van Oekraïne. De Amerikanen waarschuwden voor een zware invasie en gaven er op zeker moment een datum bij: 16 februari. De Oekraïners zelf en ook Europese diplomaten meenden dat het zo'n vaart niet zou lopen.

Eén tegenargument was dat Poetin tijdens de Winterspelen (4-20 februari) geen oorlog zou starten. Dat zou gastheer Xi Jinping voor het oog van de wereld schofferen. Beide leiders troffen elkaar op de openingsdag; de afspraak stond al sinds 2014, toen

Chinese aanmoediging, maar vrijwel zeker over de hoofden van Franse, Duitse, Britse en andere Europese leiders heen.

Na de klap verbonden met de Winterspelen van Beijing brengt het WK voetbal in Qatar een andere demonstratie van Europa's nieuwe situatie. De vernedering van de KNVB en zes West-Europese zusterbonden die hun aanvoerders met de OneLove-armband het veld op wilden sturen - de FIFA-dreiging van een gele kaart smoorde het protest - geeft de verschuivende mondiale machtsverhoudingen goed weer. Onze waarden uitdragen is niet langer gratis. De rest van de wereld heeft ook wat te willen. En voor Qatar is dat onder meer: wij verkopen u vloeibaar gas.

In een brandbrief naar Berlijn, gelekt aan *Der Spiegel*, waarschuwde de Duitse ambassadeur dat de stemming jegens de Bondsrepubliek in Qatar in korte tijd was omgeslagen van positief tot „miserabel”. Het protest tegen het armbandverbod door het Duitse elftal, dat met de handen voor de mond poseerde, viel slecht. Dit kon repercussies hebben op energieleveringen, op Qatars bemiddelaarsrol in regionale conflicten en op investeringen in Duitsland, aldus de diplomaat. Wellicht is het dat waard, maar laten we er in onze buitenlandpolitiek tenminste rekening mee houden.

Het antwoord op Turkse chantage of Qatarese omkoping is zelf minder chantabel te worden

Poetin bij zijn Sotsji Winterspelen Xi ontving. In Beijing bezegelden beide leiders hun vriendschap onheilspellend als eentje „zonder beperkingen”. Wel bleef het tijdens de Spelen rustig aan het Oekraïense front.

Tot de dag na de slotceremonie. Op maandag 21 februari verscheurde Poetin het staakt-het-vuren uit 2015 door de afvallige Oost-Oekraïense republiekjes te erkennen. Drie dagen later viel hij zijn buurland binnen en begon voor heel Europa het holderdebolder.

Op zondag de 27ste sprak Olaf Scholz in de Duitse Bondsdag van een *Zeitenwende*, de intrede van een tijdperk dat tot weerbaarheid noopt. Ook Nederland en de rest van Europa ervoeren dit zo. Zeker is veel ondernomen als antwoord op de agressie en om de Oekraïners te steunen.

V oor de harde machtsvragen daarentegen zijn we niet klaar. Niet alleen bleken de Amerikaanse inlichtingendiensten met hun bijna correcte invasievoorspelling de Europese veruit de baas, ook is op het slagveld de steun van de *US Army* aan het Oekraïense leger onmisbaar. Mocht het tot diplomatieke gesprekken over een staakt-het-vuren komen, in deze grootste landoorlog op het continent sinds 1945, dan zullen ze plaatsvinden tussen Moskou en Washington. Wellicht met Turkse bemiddeling en/of

D eze nieuwe dilemma's laten zich niet terugbrengen tot het oude schema van 'koopman versus dominee', tot een onse minder geheven vingertje voor een zakencontract meer, of andersom. Nee, in de ontmoetingen met buitenlandse machten staan steeds vaker kwesties van veiligheid op het spel. Energiezekerheid. Migratie. Klimaat. Nucleaire escalatie. Dat is de *Zeitenwende*. En dat komt nog beter aan het licht in onze omgang met Turkije dan in die met Qatar.

Zweden, net als Nederland een welvarende natie met fiere mensenrechtentraditie, wil zoals bekend uit schrik voor Poetins Rusland zo snel mogelijk toetreden tot de NAVO. Maar Turkije ligt dwars. Ondanks eerdere bezweeringen van het tegendeel maakte de Zweedse regering begin deze maand bekend een Koerdische man aan Ankara uit te leveren. Een kras op Zwedens mensenrechtenblazen; de *raison d'état*, het staatsbelang, gaat voor.

Het beste antwoord op Turkse chantage, Qatarese omkoping of Russische aanvallen is zelf minder chantabel en kwetsbaar te worden. Die opdracht ligt onbedoeld vervat in de leuze die de Fransen meegaven aan het volgende mondiale sportfeestje, de Zomerspelen van 2024 in Parijs: „*Ouvrons grand les Jeux*”. Dat betekent, als je het uitsprekt, niet alleen: laten we de Spelen groots openen, maar ook: open de ogen.